

Studiekeuzegesprekken in het hoger onderwijs: **EERSTE RESULTATEN**

Studiekeuzegesprekken in het hoger onderwijs vergroten mogelijk studiesucces. De gesprekken geven de aspirant-student een beter beeld van de studie. Op 25 maart werden de eerste elf experimenten gepresenteerd die binnen het SURFfoundation-programma 'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?' zijn uitgevoerd.

door Gera Stuurwold

Het merendeel van de 'stoppers' in het eerste studiejaar van het hoger onderwijs noemt een verkeerde studiekeuze als belangrijkste reden, zo blijkt uit de Startmonitor van ResearchNed (2009). Bijna een derde van de uitvallers heeft het gevoel dat de opleiding studie-uitval had kunnen voorkomen, vooral door betere voorlichting vooraf en een betere introductie in de studie. Studiekeuzegesprekken lijken hieraan een waardevolle bijdrage te kunnen leveren.

'Studiekeuzegesprekken kunnen leiden tot een betere match tussen student en opleiding en daarmee tot minder studie-uitval', stelt projectleider Ria Jacobi van SURFfoundation. Ze komen bijvoorbeeld via het voorafgaande online self-assessment tot de ontdekking dat het beeld dat ze bij de opleiding hadden, anders is dan ze zich hadden voorgesteld. Of we dit met cijfers kunnen aantonen moet begin 2011 blijken, na afloop van alle experimenten.

Verschuiven instellingen voor hoger onderwijs experimenten in meerdere rondes met verschillende vormen van studiekeuzegesprekken, om te kijken hoe de gesprekken het beste kunnen worden georganiseerd.

Vormen

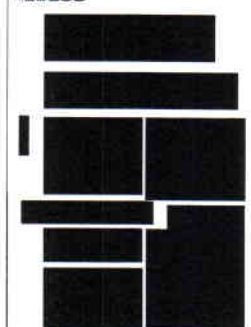
Onderzoeker Fred Verbeek van het Kohnstamm Instituut presenteerde op 25 maart ook de eerste resultaten van een begeleidend onderzoek naar de studiekeuzegesprekken, dat uiteindelijk antwoord moet geven op de vraag welke vorm van studiekeuzegesprekken onder welke condities effect heeft. De eerste ronde experimenten bood een combinatie van verschillende 'interventies'. Zo werd naast gesprekken informatie verzameld over de motivatie, capaciteiten en interesse van een aankomend student en feitelijke gegevens zoals schoolcijfers. Veel projecten sloten het 'studiekeuzetraject' af met een schriftelijk advies. Dat traject besloeg in diverse projecten twee tot dertig uur, met bijvoorbeeld een *summercourse*, bijscholing of een intensieve kennismaking met het onderwijs. Enkele projecten startten met een (onli-

ne) self-assessment. Vaak werden alle aangemelde studenten uitgenodigd voor een gesprek. Soms ging het om een steekproef of om 'risicogroepen', zoals scholieren die geen voorlichting bij de instelling hebben gevolgd, hbo-propedeusestudenten die zich aanmelden bij de universiteit of leerlingen die door hun schooldecaan zijn doorverwezen. In de gesprekken draaide het vooral om de wederzijdse verwachtingen en de inhoud van de studie. In ruim de helft van de projecten ging het ook over deficiënties en risicofactoren. Meestal voerde een docent het gesprek samen met een ouderejaarsstudent.

Risicoprofielen

Ad Scheepers van de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam is positief over het experiment dat hij leidde. Zijn opleiding kende een uitvalpercentage van 40 procent. Scheepers: 'Naast het ontwikkelen van studiekeuzegesprekken willen we meer inzicht krijgen in causale relaties om studiesucces en uitval te verklaren. De studiekeuzegesprekken werken echt: ze leiden bij ons vooralsnog tot minder uitval en betere prestaties bij de eerste tentamens.' Met de gegevens werken Scheepers en zijn collega's aan risicoprofielen voor studie-uitval. Goede vwo-eindcijfers op wiskunde, Engels en Nederlands blijken te leiden tot min-

... Les

der vroege uitval, evenals meer buitenschoolse activiteiten op de middelbare school, een studiekeuzegesprek en vroege aanmelding voor de studie. Een student die verwacht veel tijd te besteden aan een studentenvereniging en uitgaan, valt juist eerder uit. Met late aanmelders bleek het moeilijk een gesprek te plannen, terwijl zij juist een hoog risico lopen. Scheepers wil in de toekomst de studiekeuzegesprekken minder vrijblijvend aanbieden, 'Een online self-assessment bij aanmelding werkte bij ons op zichzelf al selectief:

Een self-assessment bij aanmelding werkte op zichzelf al selectief

van hen die hieraan deelnamen schreef een geringer percentage zich daadwerkelijk voor de studie in.'

Decanen

Een project van de Radboud Universiteit zocht expliciet de samenwerking met het voortgezet onderwijs. Projectleider Caria van Wely: 'Schooldecanen kunnen een signalerende functie vervullen. We vroegen hen om de leerlingen van wie zij twijfelden aan hun keuzebewustzijn, naar ons door te verwijzen. Met die leerlingen voerden wij een studiekeuzegesprek. Deze kleine groep doorverwezen scholieren is opvallend vaak vroegtijdig met de studie gestopt. Mogelijk is dit een gevolg van het gesprek waarin we ze nadrukkelijk bevroegden op hun motivatie en verwachtingen. We gaan graag met decanen in gesprek, met als doel het aantal doorverwijzingen voor studiekeuzegesprekken te vergroten.'

Discipline

Liberal Arts and Sciences (LAS, Universiteit Utrecht) streefde in haar onderzoek naar verbetering van de gesprekken die al sinds 2004 gevoerd worden. De interdisciplinaire studie vergt, door het individuele karakter van het studietraject, veel zelfstandigheid. Projectleider Steven Dijkstra: 'Studenten schrijven eerst een motivatiebrief om na te denken over hun keuze. Dat werkt zelfselecterend. Alle briefschrijvers komen op gesprek, waarna wij ze adviseren over hun geschiktheid. De student beslist uiteindelijk zelf. We streven naar een goede match en daarmee een verminderde studie-uitval. Sinds wij in de gesprekken meer nadruk leggen op de voor studiesucces bij LAS benodigde discipline en doorzettingsvermogen, bedenkt 30 procent zich, in plaats van 10 procent.'

Dijkstra ziet nog enkele verbeterpunten. 'Voortaan willen we in de gesprekken nog meer aandacht schenken aan de sociale contacten die je als student zelfstandig moet kunnen onderhouden, en dat je een eventuele grote interesse in een specifiek vakgebied tijdig moet onderzoeken. Ook het interdisciplinaire karakter van LAS en de benodigde intellectuele capaciteiten willen we verder accentueren.'

Derdejaarsstudente Coco Kanters (22) voerde een studiekeuzegesprek bij LAS. 'Het sprak mij aan dat ik persoonlijk vragen kon stellen. Voor de motivatiebrief ging ik aan de hand van de folder na wat voor soort studenten de opleiding op het oog heeft en waar ik dat bij mezelf terug zie.'

Discussie

Is het raadzaam om met alle aangemelde studenten een studiekeuzegesprek te voeren? Daarover verschillen de meningen. 'Het is efficiënt om alleen studenten met een bepaald risicoprofiel uit te nodigen', stelt Theo Bakker van de Universiteit van Amsterdam. Anderen zijn het daar niet mee eens omdat de gesprekken bruikbare informatie opleveren en alle studenten recht hebben op een gesprek. 'Je mist gemakkelijk iemand met zo'n risicoprofiel, bijvoorbeeld een gemiddelde havigist die braaf naar de open dag is geweest en kwam proefstuderen, maar toch verkeerde verwachtingen heeft', meent Jet Benjamins van de Hogeschool van Amsterdam. Ingrid Dokter, projectleider bij deze hogeschool, vult aan: 'Een gesprek voegt iets wezenlijks toe. Soms krijg ik een goede map maar de student zelf maakt een hopeloze indruk, en omgekeerd. Het wordt bovendien moeilijk om collega's voor gesprekken te vinden als we alleen 'risicogevalletjes' uitnodigen. Nu krijgen ze er energie van! Volgens Ria Jacobi van SURFfoundation waarderen studenten dat ze niet als een nummer te worden gezien. 'Studiekeuzegesprekken bieden een aanspreekpunt dat bovendien kritische vragen stelt. Misschien kunnen decanen of mentoren leerlingen aansporen om daadwerkelijk een studiekeuzegesprek te voeren als die mogelijkheid er is. Signalering vanuit het voortgezet onderwijs zou goed kunnen werken voor een leerling die een twijfelachtige studiekeuze maakt. Studenten kunnen wel wat hulp gebruiken in het oerwoud van informatie.'

'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?', een brochure door Saskia Ridder voor SURFfoundation, is te downloaden op [www.surfoundation.nl](http://www.surfoundation.nl/projectbeschrijvingen): projectbeschrijvingen, tips, ervaringen en aanbevelingen.

